

Introduktion: Har du spist? Er du mæt? Sådan hilser ældre mennesker på Taiwan traditionelt hinanden, og det illustrerer den venlige gæstfrihed, der kendetegner det taiwanske folk. Ånden med at sikre sig, at folk føler sig godt tilpas og tilfredse, er en arv fra fortidens bondesamfund og selvfølgelig også en følge af den bibelske lære – det med at vise samme gæstfrihed både til fremmede og til venner.

Øen: Taiwan er den største ø i en samling af omkring 100 øer og skærgård på Kina østkyst. Taiwan er det andet tættest befolkede land i verden. I 2020 blev der talt lige under 24 mill. mennesker. I 2021 var der en indvandring af 266.000 mennesker, hvoraf de fleste kom fra Kina og det øvrige Sydøstasien. Den vestlige tredjedel af øen er dækket af slette, søer, bjerge og plateauer. De største byer findes langs kysten. I nord ligger hovedstaden Taipei med 2,5 mill. indbyggere.

Møntenheden i Taiwan er Taiwan Dollar. Der er lav kriminalitetsrate; man har dog stadig dødsdom i Taiwan, hvilket en stor procentdel af befolkningen går ind for. Forskellige internetsider melder, at Taiwan er det 2. sikreste land i verden at bo i. Byerne er forbundet med hinanden med højhastighedstog, og hurtige kollektive transportsystemer bliver konstant udviklet og forbedret i de store byer. Man kan komme op i skovene på bjergene, komme til stranden og til skønne naturparker indenfor en time til to for langt de fleste mennesker.

Sundhed: Taiwans Nationale Sundhedstjeneste blev etableret i 1995, og det fjernede folks frygt for at komme i gæld pga. sygdom. Kræft er største dødelighedsårsag i Taiwan med bryst- og livmoderkræft, som de største for kvinder. I begyndelsen af COVID-19 pandemien forbød Taiwan i første omgang eksport af masker som en del af tidlig imødegåelse af COVID-19, som også medførte streng grænsekontrol – højst nødvendig for en ø med en befolkning bestående af mange etniciteter. Selvom Taiwan blev udelukket af World Health Organisation som resultat af et belastet forhold til Kina og til United Nations (og var desuden isoleret fra det globale sundhedssystem), introducerede Taiwan mottoet "Taiwan kan hjælpe". Landet fik tilkendegivelser fra mange fremmede regeringer, da Taiwan endelig forsynede lande med millioner af masker- lande, som kæmpede med at imødegå deres egen epidemi.

Klima og klimaforandringer: Øen Taiwan og de hundreder af øer, som udgør landet, ligger i vulkanbæltet, som løber i kanten af Stillehavet og ligger samtidig, hvor tropiske og subtropiske monsuner mødes. Det er et område med jævnlige jordskælv og vulkanudbrud. Hvert år oplever landet tusinder jordskælv – det værste i nyere tid (1999) forårsagede, at 13.000 mennesker forsvandt. Som resultat heraf er regeringen meget fokuseret på advarselssystemer og forebyggelse af ulykker ved at bygninger bygges med jordskælvssikring.

For 10 tusind år siden forsvandt landfastheden mellem Taiwan og Sydøstasien. Derved har flora og fauna kunnet udvikle sig i isolation, hvorved mange arter, inklusive halvdelen af pattedyrene, er kun findes her. Ligesom de fleste andre steder i verden lider disse arter samt floraen og faunaen under følgerne af klimaforandringerne, som er forårsaget af menneskelig aktivitet. Taiwans gennemsnitstemperatur stiger; der er mudderskred, fordi der fældes skov for at bygge fabrikker, som igen forurener vand og luft.

I 1987, da Taiwan var kendt som "Skraldeøen", mødtes 10 taiwanesiske kvinder for at tale om deres bekymring for miljøet; de kaldte sig "Forenede hjemmegående". 30 år senere resulterede deres handling i store forandringer i holdningen til deres land og til genbrug – og til forholdet til spild. På verdensplan topper Taiwan i dag genbrugsraten med 55%, og det daglige spild er faldet drastisk. Den enkelte forbruger producerer langt mindre ikke genanvendeligt skrald end verdens befolkning (Taiwan ½ kg, verdensplan 1 ¼ kg.). For 30 år siden begyndte denne lille miljø-kvindegruppe. De var begyndelsen til at millioner af tons affald blev forhindret i at skulle brændes – de var begyndelsen på at lede deres land til nul spild.

Historie: Der findes gamle ruiner, der menes at begrunde, at Taiwan har været befolket i 6.000 år eller mere. De oprindelige folk er i slægt med folk fra de andre Stillehavsøer. I dag udgør de 2% af befolkningen; de bor hovedsagelig i bjergene på den østre side af landet. I det 16. århundrede blev portugisiske sømænd begejstrede over skønheden af denne skovklædte ø, og de kaldte den Ilha Formosa = Skønne Ø, hvilket stadig er et favoritnavn for Taiwan, og det inspirerer fortsat kunstnere, poeter og musikere. I 1624 kom hollænderne til Sydtaiwan, som de indtog, og spanierne tog Nordtaiwan. Spanierne blev dog fordrevet af hollænderne, som brugte øen som distributionscenter for ris, sukker, dyreskind og krydderier.

I 1662 kom Kozinga fra det stor Ming Dynasti. Han dannede et kortvarigt rige, hvorefter Store Qing Empire indtog landet. Qing Empire afstod landet til japanerne i 1895, og så begyndte en modernisering af infrastrukturen. Disse gode sideeffekter og introduktionen til vestlig uddannelse stod i kontrast til de oprindelige taiwanesiske folk, som blev diskrimineret af regeringen. Det afholdt ikke en begyndende mission fra Den Katolske Kirke og Den Presbyterianske Kirke, som siden fik følgeskab af kristne indvandrere fra Japan – Den Japansk kristne Kirke, Den Anglikanske Kirke i Japan, Den Hellige Kirke, Den Episkopale Metodistkirke og Frelsens Hær. I slutningen af den kinesiske borgerkrig (1927-1949) flygtede lederen af Det Kinesiske Nationalistparti, Chiang Kai-shek til Taiwan, som derefter blev kendt som Den Kinesiske Republik. Det betød uro i det taiwanske samfund og førte til sammenstød med besættelsestropperne. Flere end 20.000 af Taiwans elite blev myrdet. Ødelagte familier og det autoritære styre lemlæstede folkets hjerter og sjæl. Under Chiang Kai-sheks 38 års krigsretstilstand og med hjælp fra fremmede trivedes Taiwans økonomi, og landet blev en af de "4 asiatiske Tigre". Men i 1971 godkendte FN Kommunistkina som eneste legitime repræsentant i FN. Det betød at Republikken Kina mistede sit sæde i FN. Verdens lande begyndte at afbryde forbindelsen med Taiwan, hvilket efterlod Taiwan som et internationalt forældreløst barn. Siden da har man i Taiwan brugt betegnelsen Taiwans regering (i stedet for Republikken Kinas regering). Taiwan har lidt ved de mange invasioner; de har påvirket øens karakter og kultur og dens stadige identitet mht. diversitet. I 2021 var der kun 15 lande, der havde diplomatiske forbindelser med Taiwans regering. Oppositionen til den politiske ledelse blev gradvist stærkere. Den Presbyterianske Kirke offentliggjorde 3 deklamationer om den politiske situation. Disse deklamationer gav krop til den frygtløse kamp for frihed, demokrati og menneskerettigheder, hvilket førte til, at krigsretstilstanden endelig blev ophævet i 1987. Nøglen til fremgangen for demokrati skyldes, at folket involverer sig. I 1990 tog "Wild Lily" studenterbevægelsen sit navn efter Formosa liljen (*Lilium formosanum*), som poeter har brugt for at symbolisere ynde og modstandsdygtighed – den blev for studenterne et ikon på demokrati.

Deres protester førte til delvise forandringer: i 1991 ophævedes nogle regler om autorisation, og det første præsidentvalg blev holdt i 1996. Det første fredelige skifte i politisk magt skete i 2000, da Det Demokratiske Progressive Parti vandt valget. De yngre generationers bekymring om offentlige sager er afgørende. Taiwans traditionelle politik udfordres nu af unge politikere, der er for uafhængighed og som går ind for at kalde til stemmeurnerne, sådan at vælgerne får større mulighed for at øve sig i deres

rettigheder i at tale imod de politikere, som de ikke synes er egnede til deres job. Denne praksis blev oprindeligt kun brugt i sager ang. ekstrem korruption, men den bruges nu oftere.

Identitet og kultur: Oprindeligt var Taiwan hjemsted for Stillehavsfolkegrupper, som havde boet på øen i mindst 6.000 år. "Kavalan" er en af de få oprindelige etniske grupper fra sletterne, der stadig eksisterer og den eneste, der er anerkendt af Taiwans regering. Taiwan er kulturelt meget forskellig fra Danmark. Taiwan anerkender 16 oprindelige sprog og andre dialekter, som emigranter har brugt. Det Nationale Sprognævn, som har eksisteret i flere end 40 år forbød brug af andre sprog og dialekter i skolerne. Mandarin blev hovedsproget ved offentlige begivenheder og i medierne. Nu er engelsk obligatorisk som 2. sprog i skolerne.

Uddannelse for alle: Taiwan adopterede den moderne vestlige undervisningspligt i det 20. århundrede. I 1968 var skolegang en pligt for både piger og drenge op til 15 år. I 2019 blev det udvidet til 18 år. Allerede da var læsefærdigheden næsten 100%. Nu har regeringen imidlertid ændret lidt kurs for at mindske presset på de studerende om at opnå højeste karakter til også at have øje for den enkeltes forhåbning og udvikling af deres egne interesser. Erhvervsrettet uddannelse ved siden af akademisk uddannelse giver en veluddannet arbejdsstyrke til Taiwans økonomiske udvikling, og det medvirker i høj grad til landets rigdom og fremgang. Pga. faldende fødselsrate har senior befolkningen i 2018 nået 14% af indbyggerne, så Taiwan er en aldrende nation. Regeringen har etableret senior uddannelsessteder ud over hele landet med mulighed for livslang læring. Intensionen er at modarbejde demens så længe som muligt og at støtte op om et langt og aktivt liv, men også for at reducere et finansielt tryk på familierne og regeringen. Taiwans kultur er traditionelt rodfæstet i religiøse traditioner og fester.

Kvinder og lighed for kønnene: Med samfundsudviklingen i det 21. århundrede baseret på værdier som demokrati, lighed og frihed har kvinderne i Taiwan nu samme rettigheder som mænd i politik, i økonomiske anliggender og i uddannelse. Andelen af kvinder i lovgivende forsamlinger er på 42% - den højeste i Asien. I dag kan døtre arve og kvinder har ret til at bestemme, om de ved ægteskab vil tage deres mands efternavn. Lighed mellem kønnene i Taiwan er den højeste i Asien, men der er stadig et stort "hul". Beskæftigelsen for kvinder lå i 2019 på 64,5%. Mange mænd i Taiwan foretrækker at gifte sig med kvinder fra andre lande. Tidligere ville det have været utænkeligt at gifte sig med en ikke-kinesisk-kvinde, fordi man mente, at fremmede ikke var kulturelle, ikke havde en ordentlig blodlinje, ikke kunne snakke kinesisk og heller ikke havde forstand på at lave den rigtige mad. Men – i mange landsbyer i Taiwan er der områder med mange udenlandske kvinder, og det siges endda, at migrantkvinderne er bedre til at tage sig af deres mand og deres børn på den gamle traditionelle måde. De moderne kvinder i Taiwan er blevet mere karriereorienteret som svar på øens voksende overflod af forskellige muligheder, der ligger åbne for dem. I 2016 blev Taiwans første kvindelige præsident valgt. Tsai Ing-wen fra Det Demokratiske Progressive Parti fik folkets godkendelse pga. sit arbejde for kvinders medbestemmelse. Hun blev genvalgt i 2020 under Covid-19 epidemien; hun ledte sine folk i bekæmpelsen af epidemien med stor succes og donerede medicinske forsyninger til mange lande i nød.

Kvinder i kirken: I løbet af det sidste århundrede er kvinders rolle i kirken skiftet fra at indsamle kollekter, gøre rent, arrangere blomster og tage sig af køkkentingene til at være ledere i kirken og del af præsteskabet. I 2020 blev pastor Abus Takiswilaina på Taiwans Presbyterianske Kirkes generalforsamling valgt som den første kvindelige formand og dermed den første kvindelige kirkeleder på nationalt plan. Kvinders involvering i kirkeanliggender og beslutningstagen spiller en afgørende rolle i at forbinde og forene kirken, og det er et nødvendigt element i en fornyelse af kirken.

Kristendom og religiøs tro: Taiwans grundlov beskytter den basale menneskerettighed for trosfrihed. Taiwan er sammen med Vietnam og Singapore et af de religiøst mest forskellige lande i verden. Ved siden af populære folkereligioner praktiserer folk også buddhisme, taoisme, kristendom og islam. Der er også små grupper jøder og græsk-ortodokse. Et fællestræk for de religiøse grupper er, at de tager del i

almindelig velfærd og praktisk assistance: de hjælper de fattige, hjælper ved naturkatastrofer, med at oprette sociale velfærdsinstitutioner, med bygning af skoler, medicinske faciliteter, børnehjem og plejehjem. Bededagskvinderne i Taiwan fortæller, at alle kirkeretningerne arbejder fredeligt sammen om deres egne arbejdsgrøner og respekterer, at der er forskellige meninger og arbejdsmetoder. Selvom kristendommen er en minoritetsreligion, har de kristne taget hånd om mange marginaliserede grupper som kvinder i nød, hjemløse, migrantarbejdere og fiskere. Med kun 6% af befolkningen har kristendommen bidraget betydeligt til landets sociale udvikling og lægebehandling i den senere år. Mange af de nyeste indvandrere til Taiwan er praktiserende muslimer. Hollænderne og spanierne bragte kristendommen til Taiwan, da de besatte landet. Spanierne byggede katolske kirker i nord, hollænderne protestantiske Reformerte kirker. Kristendom var forbudt indtil midten af det 19. århundrede. Den blev bragt tilbage ved mission fra Filippinerne. Den katolske Dominikanske Orden byggede Basilika, oprindeligt konstrueret som en simpel lerklinet kirke i maj 1863. De blev efterfulgt af missionærer fra Den Engelske Presbyterianske Kirke og derefter kom Den Canadisk Presbyterianske Kirke. Pga. forfølgelse fra det kinesiske kommunistparti i 1950'erne af kristne flygtede anglikanere, metodister, baptister og lutheranere, og de dannede hver især deres kirkesamfund igen i Taiwan. I 1960'erne havde Den Presbyterianske Kirke succes med en indsats: "Dobbelt op", hvor målsætningen var at fordoble antallet af troende i løbet af årtiet. Det gik godt; der blev grundlagt mange kirker både i by og på land. Samarbejdet mellem kirkesamfundene voksede og i 1963 blev "National Council of Churches in Taiwan" (NCCT) grundlagt – dets mange undergrupper indeholdt også én for kvinder. Formålet med NCCT er at hjælpe med at opretholde fællesskabet mellem de kristne kirker og tilsvarende organisationer. Da Den Katolske Kirke sluttede sig til NCCT i 1967, blev Taiwan et af de første lande, som inkluderede Den Katolske Kirke i en økumenisk organisation på nationalt plan.

Oprindelige religioner og praksis'er: Ritualer som regndans, profetering og healing var alle tæt forbundet til hverdagens liv. Det sørgede præster og troldmænd for. Men "Det tyvende århundredes mirakel": en hurtig omvendelse af de indfødte, fandt sted i 1960'erne, hvor mere end 60% af den indfødte befolkning blev kristne. Siden dengang har kristendom været den vigtigste religion hos dem. Men folk blander alligevel religiøse ritualer, som forbinder taoisme, konfucianisme og forskellige folkereligioner. De tilbyder forhold til forskellige årstider, som følger deres kalender, og for stemningens skyld bibeholder de visse ritualer, når det kommer til giftermål, navngivning af babyer, flytning eller ved rejser.

Festivaler: Forårsfestivalen, Dragebådsfestivalen og Månefestivalen er de 3 vigtigste festivaler i Taiwan. Forårsfestivalen, almindelig kendt som kinesisk eller måne nytår bliver fejret i 5 dage. Det inkluderer forårsrengøring på den sidste måneårsdag for at forberede en familiefest for at sige farvel til det gamle måneår og for at være klar til at begynde på en ny start næste dag. På Nytårsdag besøger familie og venner hinanden for at sige til lykke med, at man har levet endnu et år. Børnene og de unge er begejstrede over at få røde konvolutter fra de ældre i familie – de indeholder pengegaver.

Kristne fejrer nytårsgudstjeneste for at sige Gud tak for det gamle år og for at bede om nåde og fred i det kommende år.

Under den årlige dragebåds festival konkurrerer kvinder og mænd i at huske på Qu Yuan. Qu Yuan levede i Chu kongeriget og var en berømt poet og filosof fra Qin æraen. Han talte imod korrupsion i sine digte og imod embedsmænds grådighed såvel som magthavernes svaghed. I 278 f.Kr. invaderede Tsins tropper Chu riget og beslaglagde hele territoriet. Qu Yuan kunne ikke klare skammen herved og af bare sorg druknede han sig i floden. I 5 dage ledte folk i både efter hans krop, de holdt fiskene væk fra hans krop med ris pakket ind i blade. Nu om dage spiser folk zongzi – det er klistrede ris, som er for gode til fisk!!

Månefestivalen eller mid-efterår festivalen er en anden anledning for familierne til at samles i lyset af fuldmånen. Det anses også for at være en romantisk lejlighed. Festivallegenden handler om et par, som er

hengivne til hinanden, og traditionelt brugte elskende romantiske nætter ved festivalen til at smage lækre månekager, synge månedigte og drikke vin.

Matsu festivalen er et velsignelsesritual, som hvert år bringer over 1 mill. troende sammen. Den var i 10 dage og pilgrimme vil rejse omkring 400 km fra Chenlan templet i Dajia Township, Taichung, til Hsingang og tilbage igen bærende på en statue af guden Matsu, sømænds og fiskeres beskytter. Forretninger og lokale folk vil vise gæstfrihed til dem, der rejser denne besværlige vej.

Åndefestivalen ærer de afdødes ånder. Formålet med denne festival, som varer en måned og er baseret på både taoistisk og buddhistisk religion er at udfri lidende og omvandrende sjæle fra skærsilden ved at udføre kærlighedsgerninger for dem. Motivationen er, at jo flere gode gerninger de levende gør, jo mere kraftfuldt vil amnestien og forløsningen blive.

Et par årstal for udviklingen af Kvindernes Internationale Bededag i Taiwan:

1935: første skriftlige tilkendegivelse af fejring af Bededagen.

1960: en bededagskomite blev oprettet som en "specialenhed" under Den Presbyterianske Kirke, som inviterede KFUK, Baptistkirken, Metodistkirken og Den Lutherske Kirke til at medvirke.

1967: komiteen blev udvidet med Den Kristne Missionsalliance, Kvækerne, Frelsens Hær og US Military Assistance Advisory Group.

1969: den første ikke-presbyterianer, Chen Chi-yi (metodist) blev formand for bededagskomiteen.

1970: Taiwans diplomati med USA blev skåret over. Den Presbyterianske Kirke udstedte 3 deklARATIONER om frihed, demokrati og menneskerettigheder – og blev dermed forfulgt. Andre kirkeretninger tog afstand til Den Presbyterianske Kirke.

1979: Den Presbyterianske Kirke udgjorde alene bededagskomiteen.

1982: KFUK og andre kirkesamfund grundlag en økumenisk Taiwans Bededagskomite, hvilket betød, at der nu var 2 bededagskomiteer.

2017: Taiwan blev valgt som forfatterland til Bededagen 2023. Rosângela Oliveira, WDPIC generalsekretær, kom til Taiwan for at lede en skrive-proces-workshop. Begge bededagskomiteer deltog i processen. Og arbejdede godt sammen.

2020: De to komiteer dannede 4 skrivergrupper. Denne samarbejdsproces har givet bededagsbevægelsen i Taiwan god mulighed for gensidig udveksling og dialog, hvilket har resulteret i øget samarbejde, tro og kærlighed.